

**Universiteit
voor
Humanistiek**

**Studie-
informatie
1989**

Inhoud

1. Straks studeren 3
2. Het beroep 5
3. Moet ik humanist zijn? 7
4. Het onderwijs 9
5. De propedeuse 11
6. Praktische informatie 13

september 1989

Universiteit voor Humanistiek
Van Asch van Wijckskade 28, 3512 VS Utrecht
Postbus 797, 3500 AT Utrecht
Telefoon: 030 - 312674

Studie-adviseur: mevr. J.G.F. van den Hoek
dinsdag 10.00 - 12.00 uur
woensdag 12.00 - 14.00 uur
telefoon: 030 - 312674

1 Straks studeren

Kiezen voor een opleiding doe je niet zomaar. Daar denk je grondig over na. Want de keuze voor een studie is in vele gevallen bepalend voor de rest van je leven. Voor wat je later gaat doen. Bovendien moet de studie zelf ook leuk, haalbaar en betaalbaar zijn. Daarom laat je je eerst breed informeren. Tenslotte wil je straks beginnen in de wetenschap dat je de juiste keuze hebt gemaakt. Want een jaar verliezen is nooit prettig.

Misschien betekent de Utrechtse Universiteit voor Humanistiek voor jou het begin van de rest van je leven. Wat dat betreft is er sprake van een overeenkomst. Want ook de Universiteit voor Humanistiek staat aan het begin van volwassenheid. In september 1989 startten de eerste studenten met de universitaire opleiding tot doctorandus in de humanistiek. Niet alle informatie over de studie is reeds beschikbaar, want de opleiding zal in de praktijk gestalte moeten krijgen. Als student zul je daar zelf een belangrijke rol in spelen.

„Je moet eerlijk en oprecht zijn.“

Tiny Vos, humanistisch raadspersoon strafgevangenis
'De Koepel' in Haarlem.

Natuurlijk is het soms moeilijk werken. Je hebt in een gevangenis te maken met mensen die aan de zelfkant van het leven staan. Als je je werk goed wilt doen, moet je ervoor kiezen eerlijk en oprecht te zijn. Dat betekent dat je gesprekspartners óók eerlijk en oprecht zullen reageren. En dan kom je af en toe wel eens in botsing. Dat klinkt een beetje dramatisch en ik moet zeggen dat mijn functie hier niet helemaal van alle risico ontbloot is, maar door de bank genomen voel ik me in de 'Koepel' veiliger dan op het station in Haarlem.

Naar de gedetineerden toe heb ik eigenlijk een hele mooie positie. Alles wat ze me vertellen, wordt in het volste vertrouwen behandeld. Als humanistisch raadspersoon heb ik een soort van biechtgeheim. Het komt wel eens voor dat ik moeite heb met het delict dat gepleegd is. Maar wanneer ik contact heb met de persoon achter het gebeuren dan kunnen we samen kijken wat de andere kant is van de zaak. Ik investeer veel in mijn werk. Als daar een klein percentage van blijft hangen ben ik tevreden. Jammer genoeg zie ik van het resultaat meestal niet zoveel. Want dan lopen mijn klanten al weer hoog en breed buiten de gevangenismuur.'

2 Het beroep

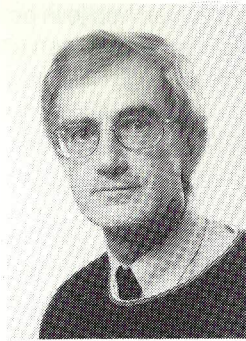
Misschien heb je in een onbewaakt moment wel eens nagedacht over de zin van het leven. Toen een familielid doodging. Of toen je zes weken in het ziekenhuis lag met een gebroken been. Misschien filosofer je wel eens over het bestaan van een god. Als je op het nieuws hoort van oorlogen en honger in de wereld. Of gewoon als je brommer het midden in de polder begeeft.

Dat is niet raar. De meeste mensen doen dat. Meestal beginnen hun gedachten te malen op momenten die ze liever zouden overslaan. Bij een slepende scheiding. Of tijdens een zware ziekte. Ze vragen zich af waarom hun partner hen heeft verlaten. Wat de rechtvaardiging is voor het feit dat hun zoontje van dertien kanker heeft en een ander 92 wordt. Ze weten niet welke richting ze op moeten nu ze hun baan zijn kwijtgeraakt. Ze zien het niet meer zitten en beginnen aan alles en iedereen te twijfelen.

Het zijn momenten waarop een goed gesprek, een schouder om op uit te huilen en een duidelijk advies goud waard zijn. Soms is er een oom, een moeder of een buurman in de buurt om te helpen. Soms ook niet. Bovendien zijn de vragen vaak zo ingewikkeld en de problemen dermate groot dat een stevige schouder en een goed gesprek niet meer helpen. In dat geval is professionele hulp noodzakelijk. Een humanistisch geestelijk werker kan daar als onafhankelijke deskundige voor zorgen.

Deze begeleiding van individuele 'cliënten' door humanistische raadslieden heet geestelijke verzorging. Maar het humanistisch geestelijk werk omvat méér. Een raadsman of -vrouw helpt ook groepen bij het beantwoorden van hun levensvragen. Bij deze geestelijke vorming hoeft er niet direct een acuut probleem te zijn. De derde werksoort is het geestelijk vormingsonderwijs. Vroeger hadden dominees en paters het voor het zeggen tijdens de godsdienstlessen op scholen. Tegenwoordig zijn er ook humanistische onderwijzers die lesgeven in levensbeschouwing. Niet alleen op scholen, er zijn ook humanistische cursussen.

De Universiteit voor Humanistiek is de enige erkende ambtsopleiding op dit terrein. Als je de opleiding afmaakt, mag je je humanistisch geestelijk werker of humanisticus noemen. De humanistische raadslieden werken in ziekenhuizen en verpleeghuizen, gevangenissen, het leger, bejaardenhuizen en in het onderwijs. Maar er zijn ook vrij gevestigde raadslieden. Het is trouwens ook niet uitgesloten dat je je kennis en kunde opgedaan aan de Universiteit voor Humanistiek goed kunt aanwenden in een ander beroep. Afgestudeerden kunnen bijvoorbeeld ook terecht komen in beleidsfuncties bij de overheid, journalist worden of gaan werken bij maatschappelijke, culturele en dienstverlenende instellingen.

„Dit werk geeft me veel bevrediging.“

Stef Kessels, humanistisch raadsman bij de landmacht

Het leger is een werkplaats waarin mensen bereid gemaakt worden te doden of gedood te worden. De hele organisatie is erop gericht het individu in te passen in een groot systeem. Dat betekent dat de omgangsvormen en het besef wat moreel kan en niet kan onder druk komen te staan. Dat mensen van zichzelf vervreemden. Eigenlijk kun je in het algemeen zeggen dat op plekken waar grote groepen mensen samenkomen, zoals in het leger, dit soort vervreemdingsprocessen automatisch ontstaan. Alleen hier gaan ze dieper. Omdat mensen hier opgeleid worden om te beschikken over leven en dood, zoals in een oorlogssituatie bijvoorbeeld. Ik ben in mijn werk gericht op mensen in zo'n situatie.

Groepsbijeenkomsten, individuele gesprekken. Ik zoek de mensen op. Vraag hoe het met ze gaat. Door mijn werk als humanistisch raadsman kan ik heel dichtbij de mensen zijn. Zeker de mensen die in de knel zitten. Mensen vragen me wel eens hoe ik het ervaar om binnen het leger te werken. Ik moet zeggen dat ik het daar wel eens moeilijk me heb. Mensen worden hier immers heel anders gezien en benaderd dan ik vanuit mijn visie zou willen. Ik ben een beetje een vreemde eend in de bijt hier. Maar aan de andere kant levert dit, soms eenzame, werk ook een enorme hoeveelheid bevrediging op. En bovendien, na die twaalf jaar dat ik hier nu werk, geloof ik dat ze langzaam maar zeker aan me beginnen te wennen.'

3 Moet ik humanist zijn?

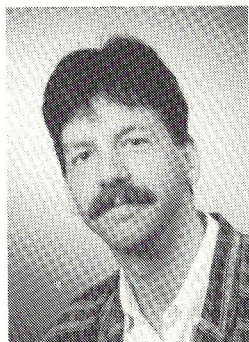
Hoewel de naam het tegendeel doet vermoeden, is de Universiteit voor Humanistiek geen opleiding tot humanist. De opleiding gaat wél uit van de humanistische beginselen. Het woord humanist is dan ook geen stempel. Net zo min als het humanisme een vergaarbak is van allerhande ongeschreven wetten en waarheden. Een humanist baseert zijn levensfilosofie niet uitsluitend op bijvoorbeeld de Bijbel, het Communistisch Manifest of de Koran. Hij accepteert geen dogma's en vindt dat niemand de wijsheid in pacht heeft. Een humanist is een zoeker naar feiten en verbanden, om op basis daarvan zelf antwoorden te kunnen geven. Dat stemt overeen met het wezen van de wetenschap.

Die stelling heeft natuurlijk ook consequenties voor de manier waarop hij tegen z'n omgeving aankijkt. Mensen kunnen zwart, geel of wit zijn, homofiel, betonvlechter of bejaard, maar in wezen zijn ze allemaal gelijk. Het humanisme probeert ervoor te zorgen dat alle mensen gelijke kansen krijgen om zich te ontplooiën en om een volwaardig en onafhankelijk bestaan op te bouwen. Daarbij gaat het uit van de verbondenheid tussen mens en natuur, maar ook van de verbondenheid tussen mensen onderling. Het humanisme is een levenshouding, die door velen actief wordt uitgedragen en door anderen slechts wordt gevolgd. Het is niet uitgesloten dat de meeste humanisten zichzelf geen humanist noemen.

Humanisten heb je in vele soorten en maten. Er zijn er die zich tot de agnosten rekenen. Daar waar het verstand ophoudt, is de wereld een raadsel, zeggen zij. Anderen voelen zich nadrukkelijk verbonden met de natuur en de kosmos. Weer anderen zijn atheïst. Zij ontkennen het bestaan van een god.

Een humanist interesseert zich voor wat mensen beweegt. Hij of zij wil weten hoe mensen de wereld ervaren en wat hun grootste verlangens zijn. Een humanist stelt de vraag wat mensen geloven, hopen en verwachten en waarom ze dat doen. Daarbij gaat het humanisme uit van feiten en analyses en is daarom geworteld in de wetenschap. De combinatie humanisme-universiteit is dan ook logisch. Aan de Universiteit voor Humanistiek wordt onderwijs gegeven op basis van allerlei academische disciplines zoals sociologie, filosofie, theologie en psychologie, recht en onderwijskunde.

Het humanisme is in beweging. Het gaat er vanuit dat de mens zich ontwikkelt. Elke dag komen er nieuwe inzichten en nieuwe feiten bij. De Universiteit voor Humanistiek probeert een kritische bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van het humanisme.

„Je moet een sterke persoonlijkheid zijn.“

Wim Blokland, humanistisch geestelijk raadsman
psychiatrisch centrum 'Joris' in Delft.

Laatst kreeg ik bezoek van een jongen die een paar jaar geleden als patiënt in ons centrum heeft gezeten. Hij was in de buurt en wilde me bedanken voor de gesprekken die we in die tijd met elkaar gevoerd hebben. Zo'n bezoek is voor mij erg belangrijk. Daardoor merk ik dat ik een zinnige bijdrage heb geleverd aan z'n verblijf hier in de kliniek. Het is in mijn werk vaak heel moeilijk om een vertrouwensbasis te leggen. De mensen die hier binnenkomen zijn doorgaans behoorlijk in de war. Depressief, psychotisch of ze hebben net een zelfmoordpoging achter de rug. Zonder die basis is het onmogelijk om goeie contacten te onderhouden. Natuurlijk heb je daar speciale vaardigheden voor nodig. Je moet een sterke persoonlijkheid hebben, rust uitstralen, intuïtief aanvoelen welke vragen er bij iemand leven.

Je moet vooral niet al te veel willen. Dat kun je beter aan de therapeuten overlaten. De vaardigheden die je nodig hebt in je werk als geestelijk raadsman leer je niet allemaal tijdens de opleiding, hoewel je door de stages die je loopt een aardig eindje in de goede richting wordt geholpen. Door werk- en levenservaring wordt dat later nog weer aangescherpt. Ik ervaar dit werk ook als verrijkend voor mezelf. Je komt je eigen grenzen tegen. De mensen waarmee ik praat, houden me voortdurend een spiegel voor. Als die wisselwerking er niet zou zijn, zou ik meteen met dit werk ophouden.

4 H e t o n d e r w i j s

De studie aan de Universiteit voor Humanistiek duurt normaal gesproken zes jaar. Dat is langer dan een gemiddelde studie maar het is dan ook geen doorsnee-opleiding. Er wordt nogal wat van je gevraagd. In de zes jaar van de studie zul je je tot een sterke persoonlijkheid moeten ontwikkelen. Bovendien is de Universiteit voor Humanistiek zowel een wetenschappelijke als een beroepsopleiding.

Er zijn vier hoofdstromen in het onderwijs:

- wetenschappelijke en theoretische vorming
- beroepsvoorbereiding en beroepsvorming
- levensbeschouwelijke vorming
- persoonlijke vorming

Dit zijn geen specialisaties. Gedurende de zes jaar komen deze vier aspecten steeds terug. Vanaf het derde studiejaar is het mogelijk om binnen het onderwijsprogramma keuzes te maken. Op basis van je eigen voorkeur en capaciteiten leg je accenten.

De Universiteit voor Humanistiek is een interdisciplinaire opleiding. Humanistiek, psychologie, recht, onderwijskunde, sociologie en vele andere wetenschappelijke disciplines komen aan bod in het onderwijs. Niet apart, maar verweven in thema's. Sociale problemen, individuele ongemakken en maatschappelijke verschijnselen worden vanuit de verschillende wetenschappelijke vakgebieden benaderd. De thema's sluiten aan bij wat je in je eigen leven meemaakt. Het onderwijs wordt behalve in colleges gegeven in werkgroepen van ongeveer vijftien studenten.

De zes studie jaren zijn verdeeld in drie fases. In de basisfase, het eerste en tweede jaar, maak je kennis met het beroep van humanistisch geestelijk werker, met het humanisme en met de wetenschap. In het derde tot en met vijfde studiejaar volgt de verdiepings- en verbredingsfase. In het zesde jaar studeer je af op een onderzoek of scriptie van wetenschappelijk gehalte.

Gedurende de eerste drie jaren van de studie zul je deel uitmaken van een 'tutorgroep'. Met tien medestudenten spreek je onder begeleiding van een docent op gezette tijden je studie-ervaringen door.

„De wereld is in de war.“

Mariëtte Graafmans, sociaal raadvrouw
verzorgingshuis Mandala in Apeldoorn.

Het is een zwaar beroep. Natuurlijk, het is heel zinvol, maar je houdt het alleen vol als je kunt relativeren en een behoorlijk gevoel voor humor hebt. Want het zijn niet de luchtigste gesprekken die je voert. Bij iemand worden beide benen geamputeerd. Een ander verliest na vijftig jaar zijn partner. Dat zijn natuurlijk uitzichtloze situaties. Hun wereld is in de war. Je moet die mensen troosten en het gevoel geven dat er naar ze geluisterd wordt. Je houdt ze een spiegel voor. Dat helpt ze om uiteindelijk zelf een oplossing te kunnen vinden.

Soms is er een goeie buurman die iemand uit de put helpt. Maar vaak werkt dat ook niet. Het voordeel van een humanistisch geestelijk werker is dat die de nodige afstand kan bewaren. Als twee mensen elkaar goed kennen, blijven er toch allerlei remmingen bestaan. Tegen mij kan iemand vrijuit praten. Ik hoef geen zieltjes te winnen. Ik probeer niemand het humanisme door zijn strot te duwen. Ik probeer het uit te stralen in mijn werk.'

5 De propedeuse

In het eerste jaar, de propedeuse, kom je te weten of de opleiding aansluit bij je verwachtingen en of je geschikt bent voor het beroep van humanistisch geestelijk werker. De propedeuse begint met een introductieperiode van vijf weken waarin je kennismaat met Utrecht als universiteitsstad, met het onderwijs op de Universiteit voor Humanistiek, met het humanistisch geestelijk werk en met docenten en studenten. Verder krijg je in het eerste jaar onderwijs aan de hand van een beperkt aantal studie-onderdelen: voor het studiejaar 1989/1990 zijn dat bijvoorbeeld 'Zoeken naar de zin in de hedendaagse cultuur', 'De mens is de mens een zorg', 'Methoden en techniek van wetenschappelijk onderzoek' en het onderdeel 'Probleem-analyse'.

Op zoek naar de zin van de, zich steeds veranderende, hedendaagse cultuur vraag je je af hoe de verworvenheden daarvan zich verhouden tot de negatieve aspecten die ermee samenhangen. Wat is cultuur en hoe manifesteert ze zich eigenlijk. Wat is de invloed van de veelheid aan etnische invloeden. En hoe gaan we daar vanuit een modern humanistisch standpunt mee om.

Zorg vóór of om de mens staat centraal in het tweede studiethema. Toegenomen agressie als gevolg van een morele crisis baart zorg, maar ook de vraag of mensen bereid moeten zijn elkaars lasten te dragen.

In Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek ligt het accent vooral op de praktische kanten van het doen van onderzoek. Er vindt een kennismaking plaats met een basispakket van methodische hulpmiddelen, die leidt tot het effectief gebruiken van wetenschappelijke onderzoekstechnieken.

Als laatste buig je je over de vraag of humanistisch geestelijk werk een luxe of een noodzaak is. Je ontwikkelt een kritische en probleemgevoelige houding, brengt de opgedane kennisonderdelen in verband met zowel elkaar als de praktijk.

De toetsing vindt plaats door middel van tentamens, papers en praktijkbeoordelingen. Als je de introductieweken en de overige studie-onderdelen met goed gevolg afrondt, ontvang je bewijzen van afronding. Deze worden aangevuld met een geschreven zelfevaluatie aan het einde van het eerste jaar. In een afsluitend gesprek wordt ingegaan op het persoonlijke aspect. Samen vormen deze onderdelen het propedeutisch examen.

In het tweede basisjaar maak je onder andere kennis met de praktijk. Je doet je eerste praktijkervaring op met een onderzoek naar de gang van zaken in het humanistisch geestelijk werk. In dat onderzoek probeer je de vragen te beantwoorden die in het eerste studiejaar zijn opgenomen.

„Ik vertel eerst hoe ik zelf leef.“

Margo Israëls, docent Geestelijke Stromingen op middelbare beroepsopleiding 'MIBEON' in Amersfoort.

Mijn lessen gaan over de wereldgodsdiensten, over niet-religieuze levensovertuigingen, over ethiek en over levensvragen. Dat klinkt nogal zwaar, maar het hangt er vanaf hoe je het brengt. Ik vertel eerst hoe ik zelf tegen het leven aankijk. Daarna komen de leerlingen aan het woord. Ze vertellen over hun eigen ervaringen. Hoe ben je opgevoed, hoe kijk je tegen het leven aan? Ik hou niet zo van het etiket humanist. Noem mij maar vrijdenker. Ik ben wat ik vind.

Geestelijke Stromingen is een gewoon vak. Het is verplicht en je krijgt er een cijfer voor. Toch vinden leerlingen het ontzettend leuk. Ze zien het als een prettig tussendoortje, een kletsuur. Onderhand leren ze wel van alles. Na de les komt er vaak een leerling bij mij om over een persoonlijk probleem te praten. Er zijn bij ons veel scholieren uit streng godsdienstige plaatsen zoals Spakenburg en ook veel Turkse meisjes uit traditionele gezinnen. Dat kan nogal eens wrijvingen opleveren, vooral met ouders. Daar praat ik dan met hen over.

6 Praktische informatie

Toelating

Je wordt toegelaten tot het eerste jaar als je één van de volgende diploma's hebt:

- VWO (er zijn geen eisen met betrekking tot het vakkenpakket)
- Een buitenlands VWO-diploma dat door het ministerie van Onderwijs en Wetenschappen wordt erkend
- Een Hoger Onderwijs-diploma, te weten:
  - Het propedeuse-diploma van het Nederlandse HBO van na 1986
  - Een propedeuse-diploma van een Nederlandse universiteit
  - Nederlands doctoraal-diploma

Bij buitenlandse Hoger Onderwijs-diploma's wordt per diploma gekeken of toelating kan worden verleend.

Colloquium doctum

Als je niet het vereiste diploma hebt, is het mogelijk om via een toelatingsexamen, een colloquium doctum toch tot de Universiteit voor Humanistiek toegelaten te worden. Dan moet je wel voldoen aan de volgende voorwaarden:

- je moet 21 jaar of ouder zijn, tenzij je een bij wet aangewezen niet-erkend HBO-diploma bezit
- je kunt aantonen over voldoende algemene ontwikkeling te beschikken
- je bent geschikt voor het doorlopen van de propedeuse
- als je buitenlander bent, moet je voldoende Nederlands kennen

Het toelatingsexamen kan bestaan uit maximaal vier vakken: Engels, Nederlands, Geschiedenis, Wiskunde A. Om je voor te bereiden op dit examen kun je deelnemen aan speciale cursussen. Bij de afdeling Onderwijs- en Studentenzaken kun je meer informatie krijgen over de cursussen en over het colloquium doctum.

Studie- en inschrijvingsduur

Bij een normaal studietempo duurt je studie zes jaar. De inschrijvingsduur is onbeperkt. Je moet er wel rekening mee houden dat je maar voor acht en een half jaar studiefinanciering kunt krijgen.

Studiebelasting

De opleiding aan de Universiteit voor Humanistiek is deeltijdvriendelijk. De colleges, de werkgroepen en de bijeenkomsten van de tutorgroepen concentreren zich in principe op twee dagen. De studiebelasting is wel vergelijkbaar met een voltijdse studie. Per week ben je zo'n veertig uur met je studie

bezig. Dat vereist zelfdiscipline en organisatietalent voor de rest van de week.

Studiebegeleiding

De studie-adviseur helpt bij problemen die tijdens je studie kunnen ontstaan ten aanzien van motivatie, planning en voortgang, vertraging en onderbreking van je opleiding. Zij bemiddelt om tot een oplossing te komen of verwijst door naar andere personen of instanties. De tutorgroep zal een belangrijke rol spelen tijdens je studie. De groep van tien studenten waartoe je behoort, komt behalve voor de gezelligheid ook bij elkaar om ervaringen te bespreken en de voortgang van de studie door te nemen.

Meer weten?

Als je meer wilt weten over het beroep van humanistisch geestelijk werker of over de opleiding, kun je terecht bij de studie-adviseur, mevrouw J.G.F. van den Hoek. Er is een open spreekuur op woensdag van 15.00 tot 16.00 uur. Bellen met de studie-adviseur kan op dinsdag van 10.00 tot 12.00 uur en op woensdag van 12.00 van 14.00 uur. Behalve bij de studie-adviseur kun je voor nadere informatie ook terecht bij dhr. A. Gasenbeek of mw. J. Kok.

Uitgave: Universiteit voor Humanistiek, afdeling Onderwijs- en Studentenzaken
Tekst: Het Kantoor, Utrecht
Vormgeving en lay-out: E.J. van Himbergen
Gedrukt door Elinkwijk bv, Utrecht